

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

7 септември 2023 година*

„Преюдициално запитване — Обща селскостопанска политика — Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) — Мерки за подпомагане на развитието на селските райони — Плащания за хуманно отношение към животните — Регламент (ЕО) № 1974/2006 — Член 44, параграф 1 и параграф 2, буква а) — Член 47, параграф 1 — Прехвърляне на земеделското стопанство на нов бенефициер — Последващо преустановяване от този бенефициер на селскостопанската му дейност — „Случай на непреодолима сила или извънредни обстоятелства“ — Задължение за частично или пълно възстановяване на получената помощ — Принцип на пропорционалност“

По дело C-169/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Curtea de Apel București (Апелативен съд Букурещ, Румъния) с акт от 19 ноември 2020 г., постъпил в Съда на 4 март 2022 г., в рамките на производство по дело

Fractal Insolvență SPRL, в качеството на ликвидатор на Groenland Poultry SRL,

срещу

Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură — Centrul Județean Dâmbovița,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: P. G. Xuereb, председател на състава, T. von Danwitz (докладчик) и A. Kumin, съдии,

генерален адвокат: A. Rantos,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за Fractal Insolvență SPRL, в качеството на ликвидатор на Groenland Poultry SRL, от A. Rusu, адвокат,

* Език на производството: румънски.

- за Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură — Centrul Județean Dâmbovița, от С. А. Gârleanu, в качеството на представител,
- за румънското правителство, от R. Antonie, E. Gane и О.-С. Ichim, в качеството на представители,
- за гръцкото правителство, от E. E. Krompa, E. Leftheriotou и M. Tassopoulou, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от T. Isacu de Groot и A. Sauka, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 9 март 2023 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 44, параграф 2, буква а) и член 47, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1974/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за определянето на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) (ОВ L 368, 2006 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 80, стр. 133), изменен с Регламент за изпълнение (ЕС) № 679/2011 на Комисията от 14 юли 2011 г. (ОВ L 185, 2011 г., стр. 57) (наричан по-нататък „Регламент № 1974/2006“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Fractal Insolvență SPRL, в качеството на ликвидатор на Groenland Poultry SRL, и Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură — Centrul Județean Dâmbovița (Разплащателна агенция в областта на земеделието — Окръжен център Дъмбовица, Румъния) (наричана по-нататък „APIA“) по повод на решения на последната, с които се разпорежда на Groenland Poultry поради преустановяването на селскостопанската му дейност да възстанови изцяло помощите, отпуснати през петгодишния срок на ангажимент за хуманно отношение към животните от страна на посоченото дружество.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 1698/2005

- 3 Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета от 20 септември 2005 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) (ОВ L 277, 2005 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 66, стр. 101), изменен с Регламент (ЕО) № 74/2009 на Съвета от 19 януари 2009 г. (JO L 30, 2009 г., стр. 100) (наричан по-нататък „Регламент № 1698/2005“), е отменен с

Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета (ОВ L 347, 2013 г., стр. 487). Съгласно член 88 от Регламент № 1305/2013 обаче Регламент № 1698/2005 продължава да се прилага по отношение на операции, изпълнявани по програми, одобрени от Европейската комисия съгласно този регламент преди 1 януари 2014 г.

4 Член 36, буква а), подточка v) от Регламент № 1698/2005 е предвиждал, че помощите, предвидени за подобряване на околната среда и ландшафта, се отнасят до мерки, целящи устойчивото използване на земеделски земи чрез плащания за хуманно отношение към животните.

5 Член 40 от посочения регламент е гласял:

„1. Плащанията за хуманно отношение към животните, предвидени в член 36, буква а), v), се отпускат на земеделски производители, които поемат доброволно задължения за хуманно отношение към животните.

2. Плащанията за хуманно отношение към животните покриват само онези задължения, които са извън задължителните стандарти [...], и други задължителни изисквания, установени от националното законодателство и посочени в програмата.

Тези задължения се поемат като правило за период между пет и седем години. [...]

3. Плащанията се отпускат годишно и покриват допълнителните разходи и пропуснатите доходи, произтичащи от поетото задължение. Когато е необходимо, те могат да покриват и разходите по сделките.

Помощите се ограничават до максималната сума, определена в приложение I“.

6 Съгласно член 74, параграф 1 от Регламент № 1698/2005:

„Държавите членки приемат всички законодателни, [подзаконови] и административни разпоредби [...] с цел осигуряване на ефективна защита на финансовите интереси на Общността“.

Регламент № 1974/2006

7 Регламент № 1974/2006 е отменен с Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014 на Комисията от 11 март 2014 година за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби (ОВ L 227, 2014 г., стр. 1). Съгласно член 19 от Делегиран регламент № 807/2014 обаче Регламент (ЕО) № 1974/2006 продължава да се прилага за дейностите, които се изпълняват съгласно програмите, одобрени от Комисията по силата на Регламент (ЕО) № 1698/2005 преди 1 януари 2014 г.

8 Съгласно член 1 от Регламент № 1974/2006:

„Настоящият регламент определя подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 1698/2005 по отношение на принципите и общите правила за подпомагане на развитието на селските райони, специфичните и общи разпоредби за мерките за развитие на селските райони и разпоредбите за допустимост и административните разпоредби, с изключение на тези за контрол“.

9 Член 44 от Регламент № 1974/2006 е предвиждал:

„1. Когато стопанството на бенефициера бъде прехвърлено цялостно или частично на друго лице през срока, за който се изпълнява ангажимент[ът], поет като условие за предоставянето на помощта, това друго лице може да поеме изпълнението на ангажимента до края на предвидения срок. Ако ангажиментът не бъде поет от другото лице, бенефициерът възстановява предоставената му помощ.

2. Държавата членка може да предпочете да не изисква да бъде направено възстановяване, съгласно параграф 1, в следните случаи:

- а) когато бенефициер, който вече е изпълнил значителна част от въпросния ангажимент[,] окончателно преустановява селскостопанската си дейност и е практически невъзможно [правоприемник] да поеме да изпълнява ангажимента;
- б) когато прехвърлянето на част от стопанството на бенефициера става през период на удължаване времетраенето на ангажимента съгласно втората алинея от член 27, параграф 12 и прехвърлянето не засяга повече от 50 % от площта, обхваната от ангажимента преди удължаването на срока;
- в) в случай че имотът на даден бенефициер бъде изцяло или частично прехвърлен на организация, имаща за основна цел полагане на грижи за природата с оглед опазване на околната среда, при положение че прехвърлянето е направено с цел трайно изменение на предназначението на земята с оглед на природозащита и ако това прехвърляне е свързано със значителна полза за околната среда.

3. В случай на незначителни изменения в положението на стопанството, държавите членки могат да предприемат конкретни мерки, за да гарантират прилагането на параграф 1 да не доведе до неподходящи резултати по отношение на поетия ангажимент.

Намаляването на площта на стопанството с максимум 10 % от площта, за която е поет ангажимент, се счита за незначително изменение за целите на първа алинея“.

10 Член 47 от този регламент е предвиждал:

„1. Държавите членки могат по-специално да признаят следните категории на непреодолима сила или извънредни обстоятелства, при които да не изискват частично или пълно възстановяване на получената от бенефициера помощ:

- а) смърт на бенефициера;
- б) дългосрочна професионална нетрудоспособност на бенефициера;

- в) лишаване от голяма част от стопанството, ако това не се е очаквало към деня, когато е бил поет ангажимент[ът];
- г) голямо природно бедствие, засегнало сериозно обработваемата земя на стопанството;
- д) инцидентно унищожаване на постройките за животни в стопанството;
- е) епизоотично заболяване, засегнало всички или част от животните на земеделския производител.

2. Случаите на непреодолима сила или извънредни обстоятелства, заедно със съответните доказателства, удовлетворяващи компетентния орган, се съобщават в писмена форма на компетентния орган от бенефициера, или от друго упълномощено от него или наследило го лице, в рамките на 10 работни дни от датата, на която бенефициерът или упълномощеното от него или наследилото го лице, е в състояние да направи това“.

Регламент (ЕС) № 65/2011

- 11 Регламент (ЕС) № 65/2011 на Комисията от 27 януари 2011 година за определяне на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета по отношение на прилагането на процедури за контрол, както и кръстосано спазване по отношение на мерките за подпомагане на развитието на селските райони (ОВ L 25, 2011 г., стр. 8) е отменен, считано от 1 януари 2015 г., с Делегиран регламент (ЕС) № 640/2014 на Комисията от 11 март 2014 година за допълнение на Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на интегрираната система за администриране и контрол и условията за отказ или оттегляне на плащанията и административните санкции, приложими към директните плащания, подпомагането на развитието на селските райони и кръстосаното съответствие (ОВ L 181, 2014 г., стр. 48). Съгласно член 43 от Делегиран регламент № 640/2014 обаче Регламент № 65/2011 продължава да се прилага спрямо исканията за плащане и заявленията за помощи за 2014 г. и предходните години.
- 12 Съгласно член 18 от Регламент № 65/2011:

„1. Исканата помощ се намалява или отказва, когато не се изпълняват следните задължения[я] и не се спазват следните критерии:

- а) по отношение на мерките, посочени в член 36, буква а), [...] в) [...] от Регламент [№ 1698/2005] — съответните задължителни стандарти и минимални изисквания за употребата на торове и препарати за растителна защита, други съответни задължителни стандарти, посочени в [...] член 40, параграф 2 [...] от Регламент [№ 1698/2005], и ангажименти, надхвърлящи такива стандарти и изисквания; или
- б) критерии за допустимост, различни от тези, свързани с декларираните размер на площите или брой на животните.

В случай на многогодишни плащания намаления, изключвания и възстановявания на помощи с[e] прилагат и за сумите, вече изплатени през предишните години за този ангажимент.

2. Държавата членка възстановява и/или отказва подпомагането или определя размера на намалението на помощта, по-специално въз основа на тежестта, степента и постоянния характер на установеното нарушение.

[...]“.

Регламент за изпълнение (ЕС) № 809/2014

13 Съгласно член 8 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 809/2014 на Комисията от 17 юли 2014 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на интегрираната система за администриране и контрол, мерките за развитие на селските райони и кръстосаното съответствие (ОВ L 227, 2014 г., стр. 69):

„1. За целите на настоящия член:

- а) „прехвърляне на стопанство“ означава продажба, даване под наем или някакъв подобен тип сделка по отношение на въпросните производствени единици;
- б) „прехвърлител“ означава бенефициерът, чието стопанство е прехвърлено на друг бенефициер;
- в) „приобретател“ означава бенефициерът, на когото е прехвърлено стопанството.

2. Когато дадено стопанство е прехвърлено изцяло от един бенефициер на друг, след като е било подадено заявление за помощ, заявление за подпомагане или искане за плащане и преди да са изпълнени всички условия за отпускане на помощта или подпомагането, на прехвърлителя не се отпуска помощ или подпомагане за прехвърленото стопанство.

3. Помощта, за която е кандидатствал прехвърлителят, или поисканото от прехвърлителя плащане се отпускат на приобретателя, когато:

- а) в рамките на период, който се определя от държавите членки, приобретателят информира компетентния орган за прехвърлянето и изиска плащането на помощта и/или подпомагането;
- б) приобретателят представи всички изисквани от компетентния орган доказателства;
- в) всички условия за отпускане на помощта и/или подпомагането са изпълнени по отношение на прехвърленото стопанство.

4. След като приобретателят информира компетентния орган и изиска плащане на помощта и/или подпомагането в съответствие с параграф 3, буква а):

- а) всички права и задължения на прехвърлителя, произтичащи от правното отношение между прехвърлителя и компетентния орган, породено от заявлението за помощ, заявлението за подпомагане или искането за плащане[,] се прехвърлят на приобретателя;

б) всички необходими действия за отпускане на помощта и/или подпомагането и всички декларации, изготвени от прехвърлителя преди прехвърлянето, преминават към приобретателя за целите на прилагане на съответните правила на Съюза;

[...]

- 14 Съгласно член 76 от Регламент за изпълнение № 809/2014 той се прилага по отношение на заявленията за помощ, заявленията за подпомагане или исканията за плащане за референтните години или премийните периоди, започващи от 1 януари 2015 г.

Румънското право

- 15 Член 17 от Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora (Извънредно постановление № 66/2011 на Министерския съвет за предотвратяване, установяване и санкциониране на нередностите при получаването и използването на европейските средства и/или на свързаните с тях национални публични средства) от 29 юни 2011 г. (Monitorul Oficial al României, част I, бр. 461 от 30 юни 2011 г.), в редакцията, приложима към спора в главното производство, предвижда:

„Всяко действие, предприето с цел установяване на нередност и установяване на задължения към бюджета, произтичащи от такава нередност, се извършва в съответствие с принципа на пропорционалност, като се отчитат естеството и тежестта на констатираната нередност, както и нейният обхват и финансови последици“.

- 16 Член 30, параграф 1 от Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015—2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură (Извънредно постановление № 3/2015 на Министерския съвет за одобрение на схеми за плащания, приложими в селското стопанство в периода 2015—2020 г., и за изменение на член 2 от Закон № 36/1991 за земеделските дружества и други форми на сдружаване в областта на селското стопанство) от 18 март 2015 г. (Monitorul Oficial al României, част I, бр. 191 от 23 март 2015 г.), в редакцията, приложима към спора в главното производство, гласи:

„За целите на финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика за „непреодолима сила“ или „извънредни обстоятелства“ могат да се признаят по-специално следните случаи:

[...]

f) лишаване от цялото или от голяма част от стопанството, ако това не е могло да се предвиди към деня на подаването на заявлението“.

- 17 Съгласно член 31 от посоченото постановление:

„1. В случай на непреодолима сила и изключителни обстоятелства бенефициерът или неговият правоприменник уведомява писмено APIA и представя доказателства за

настъпването на посочените в член 30, параграф 1 обстоятелства в срок от петнадесет работни дни, считано от деня, в който е в състояние да направи това.

2. Ако бенефициерът или неговият правопреемник подаде уведомление след посочения в параграф 1 срок, това уведомление не се взема предвид“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 18 Със заявление за помощ, подадено до АРІА на 18 януари 2013 г., Avicola Crevedia SA, което стопанисва кланица за домашни птици, на основание член 40 от Регламент № 1698/2005 доброволно поема за срок от пет години ангажимент за хуманно отношение към животните.
- 19 През петгодишния срок на този ангажимент въпросното стопанство е прехвърлено изцяло, веднъж на Abator Avicola Crevedia SRL, което поема този ангажимент на 15 ноември 2013 г., и втори път на Groenland Poultry, което също поема този ангажимент и го вписва в АРІА на 2 април 2015 г.
- 20 За тази цел на 30 март 2015 г. Groenland Poultry сключва два договора. От една страна, то сключва договор за прехвърляне на земеделско стопанство и поемане на ангажименти с Abator Avicola Crevedia, което се отказва от получаването на плащането на помощта, която е поискало от АРІА на 13 ноември предишната година, а Groenland Poultry се задължава да изпълнява поетите от Abator Avicola Crevedia ангажименти във формуляра на заявлението за помощ и да обоснове спазването на условията за допустимост за получаване на помощта.
- 21 От друга страна, Groenland Poultry сключва договор за наем за срок от пет години с Agrolі Group SRL, дружество, по отношение на което на 6 март 2014 г. е образувано производство за установяване на неплатежоспособност, като този договор има за предмет помещенията и производствените съоръжения в стопанството, на които това дружество е собственик, и съдържа отлагателно условие в полза на наемодателя, съгласно което посоченият договор трябва да бъде одобрен от събранието на кредиторите на това дружество в рамките на посоченото производство.
- 22 Въз основа на заявление от 13 ноември 2014 г., с решение за плащане от 4 декември 2015 г. АРІА изплаща на Groenland Poultry сумата от 1 506 915,86 румънски леи (RON) (приблизително 337 000 евро). Вследствие на неговите искания за плащане, подадени и изменени съответно на 13 ноември 2015 г. и на 15 юни 2016 г., с решение за авансово плащане АРІА също така изплаща на Groenland Poultry сумата от 850 673,62 RON (приблизително 190 000 евро) на 5 октомври 2016 г., както и сумата от 375 941,35 RON (приблизително 82 000 евро) на 29 март 2017 г.
- 23 Тъй като Groenland Poultry не подава искане за плащане за петата година от ангажимента, АРІА му изпраща уведомление, че не е подадено искане. На 18 април 2017 г. ликвидаторът на Groenland Poultry уведомява АРІА, че срещу посоченото дружество е открито производство по несъстоятелност.
- 24 На 21 април 2017 г. АРІА издава на основание член 8 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 809/2014 четири протокола за установяване на нередности и за установяване на вземания към бюджета, с които разпорежда на Groenland Poultry да възстанови сумите в размер на 6 940 168,72 RON (приблизително 1 527 000 евро), 4 562 717,78 RON

- (приблизително 1 004 000 евро), 1 506 915,86 RON и 850 673,62 RON, съответно за първата до четвъртата година на ангажимента, с мотива, че това дружество, по отношение на което е открито производство по несъстоятелност, вече не извършва дейност и следователно не може да докаже, че е продължило да изпълнява петгодишния ангажимент.
- 25 След като АРІА отхвърля жалбите по административен ред на Groenland Poultry срещу посочените протоколи, дружеството подава жалба за отмяна на тези решения на АРІА за отхвърляне пред Tribunalul București (Окръжен съд Букурещ, Румъния), като изтъква, че не може да продължи да изпълнява ангажимента през 2017 г. поради „лишаване“ по смисъла на член 47, параграф 1, буква в) от Регламент № 1974/2006 или поради обстоятелство, което може да бъде приравнено на лишаване, а именно уведомяването от наемодателя на 26 юли 2016 г. за неизпълнението на отлагателното условие по договора за наем, придружено с искане за напускане на помещенията вследствие на откриването на производство по несъстоятелност срещу Agrolis Group на 9 май 2016 г. Освен това Groenland Poultry поддържа, че се прилага член 44, параграф 2, буква а) от този регламент, и изтъква, че е нарушен принципът на пропорционалност.
- 26 С решение от 26 октомври 2018 г. посоченият съд отхвърля жалбата. На първо място, той приема, че съгласно член 44 от посочения регламент и член 8 от Регламент за изпълнение № 809/2014 Groenland Poultry е придобило правата и е поело задълженията на прехвърлителя, и имплицитно, последиците от неспазването на условията за допустимост за получаването на въпросната помощ. На следващо място, посоченият съд приема, че член 47, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕО) № 1974/2006 не е приложим в случая, тъй като обстоятелствата, на които се позовава Groenland Poultry, за да се освободи от отговорност, не представлявали лишаване, съответстващо съгласно националното законодателство на придобиването на активи от страна на държавата за общественополезни цели, и не били непредвидими към момента на поемане на ангажимента. Освен това тези обстоятелства не били съобщени в срока, определен в член 47, параграф 2 от този регламент. На последно място, бил спазен принципът на пропорционалност. Като се позовава на член 44, параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006, същият съд отбелязва, че не е доказано, че е изпълнено условието поемането на ангажимента да е невъзможно, и че АРІА действала в рамките на свободата на преценка, предвидена в този член.
- 27 Сезирана с жалба срещу това решение от Groenland Poultry, запитващата юрисдикция Curtea de Apel București (Апелативен съд Букурещ, Румъния), действаща като последна инстанция, отбелязва, че от буквалното тълкуване на член 47, параграф 1 от посочения регламент следва, че съдържащото се в тази разпоредба изброяване на случаи на „непреодолима сила или извънредни обстоятелства“ не е изчерпателно и че при липсата на препращане към националното право понятията „непреодолима сила“ и „извънредни обстоятелства“ не могат да бъдат определени чрез позоваване на това право. Тази юрисдикция иска да се установи дали в случая фактът, че по отношение на наемодателя е било открито производство за установяване на неплатежоспособност при сключването на договора за наем, е пречка за прилагането на посочената разпоредба, като същевременно отбелязва, че АРІА не е приела, че този факт представлява пречка за прехвърлянето на стопанството и за изплащането на помощта на Groenland Poultry.
- 28 Освен това тази юрисдикция иска да установи как следва да се тълкува член 44, параграф 1 и параграф 2, буква а) от посочения регламент с оглед на принципа на пропорционалност в контекст, в който АРІА налага на Groenland Poultry задължението да възстанови сумата в

общ размер на 14 236 417,32 RON (приблизително 2 900 000 евро), при положение че то действително е получило само сума в размер на 2 658 185,04 RON (приблизително 540 000 евро), а разликата между тези две суми е била изплатена на предишните бенефициери за първите две години от петгодишния ангажимент. Освен това този ангажимент бил изпълняван през първите четири години, а преустановяването на дейността на Groenland Poultry през последната година на ангажимента, изглежда, се дължало на независещи от волята му причини.

- 29 На последно място, запитващата юрисдикция отбелязва, че съдържащото се в тази разпоредба условие да е „практически невъзможно [правоприемник] да поеме да изпълнява ангажимента“, изглежда, изисква да се представят доказателства, а не абстрактно да се докаже липсата на заинтересован правоприемник. В този смисъл тази юрисдикция уточнява, че Groenland Poultry е представило доказателства, удостоверяващи, че дружеството Vitall SRL е било заинтересовано да поеме изпълнението на същия ангажимент, но не е получило необходимите за поемането на селскостопанската дейност ветеринарно-санитарни разрешителни, въпреки съгласието на събранието на кредиторите на Agrolis Group за отдаване под наем на разглежданите в главното производство помещения.
- 30 При тези обстоятелства Curtea de Apel București (Апелативен съд Букурещ) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1. Трябва ли член 47, параграф 1 от Регламент [№ 1974/2006] да се тълкува в смисъл, че към случаите на „непреодолима сила или извънредни обстоятелства“ спада и хипотезата, при която бенефициерът на помощта губи правото да ползва наетите активи[,] поради прекратяването на договора за наем вследствие на неплатежоспособност на собственика на наетите активи (наемодателя)?
 2. С оглед на принципа на пропорционалност трябва ли член 44, параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006 да се тълкува в смисъл, че когато през срока на изпълнение на ангажимент, поет като условие за предоставяне на помощ, стопанството на бенефициера бъде прехвърлено изцяло или частично на друго лице и този втори бенефициер, въпреки че е изпълнил значителна част от ангажимента, преустанови селскостопанската си дейност и е практически невъзможно правоприемник да поеме да изпълнява ангажимента, вторият бенефициер на [помощта] трябва да възстанови помощта, която е получил (за срока, през който е бил бенефициер на помощта), или трябва да възстанови и помощта, получена от първия бенефициер на помощта?
 3. Какви условия трябва да вземе предвид националният съд при тълкуването на член 44, параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006, за да прецени дали „е практически невъзможно [правоприемник] да поеме да изпълнява ангажимента“?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

По допустимостта

- 31 АРІА и румънското правителство оспорват допустимостта на първия въпрос, тъй като посоченият в него член 47, параграф 1 от Регламент № 1974/2006 не бил приложим към спора в главното производство. Всъщност от акта за преюдициално запитване било видно, че Groenland Poultry не е уведомило АРІА за наличието на обстоятелства, представляващи непреодолима сила или извънредни обстоятелства, в срока, предвиден в член 47, параграф 2 от Регламента.
- 32 Съгласно постоянната практика на Съда в рамките на сътрудничеството между него и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом като отправените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе. От това следва, че въпросите, които се отнасят до правото на Съюза, по презумпция са релевантни. Съдът може да откаже да се произнесе по отправен от национална юрисдикция преюдициален въпрос само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 21 март 2023 г., Mercedes-Benz Group (Отговорност на производителите на превозни средства, снабдени с измервателно-коригиращи устройства), C-100/21, EU:C:2023:229, т. 52 и 53 и цитираната съдебна практика).
- 33 В случая в своя акт за преюдициално запитване запитващата юрисдикция посочва, че тълкуването на член 47, параграф 1 от Регламент № 1974/2006 е необходимо, за да се произнесе по жалбата, с която е сезирана и с която се оспорва решението на Tribunalul București (Окръжен съд Букурещ), посочено в точка 26 от настоящото решение. От акта за преюдициално запитване обаче следва, че макар според този съд Groenland Poultry да не е уведомило АРІА за обстоятелствата, представляващи непреодолима сила или извънредни обстоятелства, в срока по член 47, параграф 2 от този регламент, което дружеството оспорва, посоченият съд приема също, че член 47, параграф 1 от Регламента не е приложим към спора в главното производство, тъй като изтъкнатите от дружеството обстоятелства не представляват лишаване по смисъла на тази разпоредба.
- 34 Следователно не е очевидно, че тълкуването на посочената разпоредба няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство или че разглежданата в главното производство проблематика е от хипотетично естество.
- 35 От това следва, че първият въпрос е допустим.

По същество

- 36 В самото начало, от акта за преюдициално запитване е видно, че невъзможността на Groenland Poultry да изпълни до края на неговия срок многогодишния си ангажимент за хуманно отношение към животните, се дължи на факта, че след обявяването си в несъстоятелност Agrolì Group прекратява разглеждания в главното производство договор за наем. От акта за преюдициално запитване следва също, че при сключването на този договор за наем спрямо Agrolì Group вече е било открито производство за установяване на неплатежоспособност, поради което в посочения договор е включено отлагателното условие, посочено в точка 21 от настоящото решение, което е дало възможност на това дружество да прекрати договора.
- 37 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 47, параграф 1 от Регламент № 1974/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че загубата на правото да се ползват наетите активи, поради прекратяването на договора за наем на тези активи вследствие на обявяването в несъстоятелност на наемодателя, спрямо който е било образувано производство за установяване на неплатежоспособност при сключването на този договор, представлява „непреодолима сила или извънредни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба.
- 38 В това отношение следва да се установи, че посочената разпоредба не съдържа изчерпателно изброяване на събитията, които могат да представляват непреодолима сила или извънредни обстоятелства, както е видно от съдържащата се в същата разпоредба дума „по-специално“.
- 39 Освен това съгласно практиката на Съда непреодолима сила е всяко събитие, което се дължи на извънредни и непредвидими, външни за икономическия оператор обстоятелства, чиито последици не е можело да бъдат избегнати въпреки цялата положена от последния грижа (решение от 16 февруари 2023 г., Заместник изпълнителен директор на Държавен фонд „Земеделие“, C-343/21, EU:C:2023:111, т. 58 и цитираната съдебна практика).
- 40 След като обаче невъзможността на бенефициера да продължи да изпълнява многогодишен ангажимент за хуманно отношение към животните, произтича от прекратяването на договор за наем след обявяването в несъстоятелност на насрещната страна по договора с бенефициера, спрямо която е било образувано производство за установяване на неплатежоспособност при сключването на договора от страните, тази невъзможност не може да се дължи на външни извънредни и непредвидими обстоятелства по смисъла на посочената съдебна практика.
- 41 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 47, параграф 1 от Регламент № 1974/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че загубата на правото да се ползват наетите активи, поради прекратяването на договора за наем на тези активи вследствие на обявяването в несъстоятелност на наемодателя, спрямо който е било образувано производство за установяване на неплатежоспособност при сключването на този договор, не представлява „непреодолима сила или извънредни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба.

По втория въпрос

По допустимостта

- 42 АРІА и румънското правителство оспорват допустимостта на втория въпрос, тъй като той се отнася до тълкуването на член 44, параграф 2 от Регламент № 1974/2006, който не бил приложим към спора в главното производство. Те изтъкват, че румънският законодател е решил да не възпроизведе в националното право предвидените в тази разпоредба случаи, в които държавите членки могат да решат да не изискват възстановяването, посочено в параграф 1 от този член.
- 43 В това отношение от този въпрос и от акта за преюдициално запитване следва, че с посочения въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи как следва да се тълкува член 44, параграфи 1 и 2 от този регламент във връзка с принципа на пропорционалност, който е част от общите принципи на правото на Съюза, и по-специално каква е връзката между предвидения в параграф 1 принцип и изключенията, предвидени в параграф 2.
- 44 Освен това запитващата юрисдикция уточнява, че изходът на делото по жалбата, с която е сезирана, зависи до голяма степен от тълкуването на член 44, параграф 2 от посочения регламент.
- 45 Следователно не е очевидно, че исканото от запитващата юрисдикция тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на този спор или че разглежданата в главното производство проблематика е от хипотетично естество.
- 46 Ето защо в съответствие със съдебната практика, цитирана в точка 32 от настоящото решение, вторият въпрос е допустим.

По същество

- 47 В самото начало следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда задачата на последния е да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени. Освен това може да се наложи Съдът да вземе предвид норми от правото на Съюза, които националният съд не е посочил във въпросите си (решение от 15 юли 2021 г., *Ministrstvo za obrambo*, C-742/19, EU:C:2021:597, т. 31 и цитираната съдебна практика).
- 48 В това отношение с оглед на посочените от запитващата юрисдикция обстоятелства, изложени в точка 43 от настоящото решение, следва да се приеме, че с втория си въпрос посочената юрисдикция по същество иска да се установи дали член 44, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006 във връзка с принципа на пропорционалност трябва да се тълкува в смисъл, че когато през срока на изпълнение на ангажимент, поет като условие за предоставяне на помощ, стопанството на бенефициер бъде прехвърлено на друго лице, което доброволно поема този ангажимент и което впоследствие окончателно преустанови селскостопанската си дейност, този последен бенефициер на помощта е длъжен да възстанови получената на основание на целия

посочен ангажимент помощ, включително сумите, получени от предишните бенефициери на помощта, дори ако той вече е изпълнил значителна част от ангажимента си и поемането на този ангажимент е практически невъзможно.

- 49 В писмените си становища румънското правителство, АРІА и гръцкото правителство се позовават и на член 18 от Регламент № 65/2011, който подобно на Регламент № 1974/2006 определя подробните правила за прилагане на Регламент № 1698/2005, но за разлика от него се отнася не до прилагането по-специално на общите и специални разпоредби, приложими към мерките за подпомагане на развитието на селските райони, а до прилагането на процедури за контрол, както и до кръстосаното спазване по отношение на тези мерки. Член 44 от Регламент № 1974/2006, чието прилагане към спора в главното производство не се оспорва, обаче урежда особени положения, които не са посочени в член 18, а именно тези, при които стопанството на бенефициера е прехвърлено през срока на изпълнение на ангажимент, поет като условие за предоставяне на помощ. В този смисъл посоченият член 18 не се явява релевантен за настоящия спор.
- 50 Съгласно постоянната практика на Съда при тълкуването на разпоредба на правото на Съюза трябва да се взема предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 14 октомври 2021 г., José Cánovas Pardo, C-186/18, EU:C:2021:849, т. 23 и цитираната съдебна практика).
- 51 В това отношение член 44, параграф 1 от Регламент № 1974/2006 гласи, че когато стопанството на бенефициера бъде прехвърлено на друго лице през срока, за който се изпълнява ангажиментът, поет като условие за предоставянето на помощта, „това друго лице може да поеме изпълнението на ангажимента до края на предвидения срок“ и че „[а]ко ангажиментът не бъде поет от другото лице, бенефициерът възстановява предоставената му помощ“.
- 52 От текста на тази разпоредба е видно, че тя установява ясно и точно принципа, че бенефициерът е длъжен да възстанови получената помощ в случай на прехвърляне на стопанството на друго лице през срока на ангажимента, освен ако последното поеме този ангажимент.
- 53 От това следва също, както отбелязва генералният адвокат в точка 42 от заключението си, че лицето, което поема стопанството и реши да поеме и поетия от бенефициера на помощта ангажимент, замества последния във всички ангажименти и задължения за оставащия срок. Ето защо в съответствие с логиката на посочената разпоредба това лице на свой ред става бенефициер и в случай на последващо прехвърляне на стопанството на друго лице е длъжно да възстанови получената помощ, освен ако последното лице поеме ангажимента за оставащия срок, като по този начин го освободи от неговите ангажименти и задължения.
- 54 Член 44, параграф 2 от Регламент № 1974/2006 освен това предвижда, че „[Д]ържавата членка може да предпочете да не изисква да бъде направено възстановяване, съгласно параграф 1, в следните случаи“, изложени в параграф 2, букви а)–в). Така съгласно член 44, параграф 2 може да не се изисква да бъде направено възстановяване, както следва от буква а): „когато бенефициер, който вече е изпълнил значителна част от въпросния ангажимент[,] окончателно преустановява селскостопанската си дейност и е практически невъзможно [правоприемник] да поеме да изпълнява ангажимента“, както се указва в

- буква б): в случай на прехвърляне на част от стопанството през период на удължаване времетраенето на ангажимент, и както се посочва в буква в): в случай на прехвърляне на стопанството на организация, полагаща грижи за природата.
- 55 Освен това член 44, параграф 3 от Регламент № 1974/2006 позволява на държавите членки да вземат специфични мерки, за да се избегне възможността в случай на незначителни изменения в положението на стопанството прилагането на член 44, параграф 1 от този регламент да доведе до неподходящи резултати по отношение на поетия ангажимент.
- 56 От това следва, че член 44, параграфи 2 и 3 от Регламент № 1974/2006 предвижда факултативни изключения от принципа на възстановяване на помощта от бенефициера, в случай че стопанството бъде прехвърлено, без приобретателят да поеме многогодишния ангажимент, като поради естеството си тези факултативни изключения трябва да се тълкуват ограничително.
- 57 От буквалното и контекстуалното тълкуване на член 44, параграф 1 от Регламента следва също, че когато през срока на изпълнение на ангажимент, поет като условие за предоставяне на помощ, стопанството на бенефициер бъде прехвърлено на друго лице, което доброволно поема този ангажимент и което впоследствие окончателно преустанови селскостопанската си дейност, този последен бенефициер на помощта е длъжен да възстанови получената на основание на целия посочен ангажимент помощ, включително сумите, получени от предишните бенефициери на помощта, освен ако съответната държава членка не е решила да не изисква възстановяването, в контекста на изключенията, посочени в член 44, параграфи 2 и 3 от посочения регламент.
- 58 В противен случай въпросният бенефициер на помощта ще е длъжен да възстанови цялата получена помощ, включително от предишните бенефициери, дори ако вече е изпълнил значителна част от ангажимента си и поемането на този ангажимент е практически невъзможно.
- 59 Доколкото в спора по главното производство Groenland Poultry изтъква, че се прилага член 44, параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006, докато румънското правителство и АРІА посочват в становищата си пред Съда, че румънският законодател е решил да не възпроизвежда във вътрешното право предвиденото в тази разпоредба изключение, следва да се уточни, че не е задължително член 44, параграф 2, буква а) да се въведе в националното право. От това следва, че що се отнася до тази факултативна разпоредба, държавите членки трябва конкретно да изберат да въведат това изключение в националното право. Макар че за тази цел те могат да изберат законодателната техника, която им изглежда най-подходяща, националните мерки за въвеждане на такава разпоредба трябва да имат неоспорима задължителна сила и да отговарят на необходимите изисквания за точност и яснота, за да се гарантира сигурността на правните положения (вж. по аналогия решение от 4 юни 2009 г., SALIX Grundstücks-Vermietungsgesellschaft, C-102/08, EU:C:2009:345, т. 52, 55 —57 и цитираната съдебна практика).
- 60 Ето защо при липсата на национални норми, отговарящи на тези условия, бенефициерът на помощ като Groenland Poultry не може да се позовава на посочената разпоредба пред националните юрисдикции.
- 61 Изложеното в точки 57 и 58 от настоящото решение тълкуване на член 44 от Регламент № 1974/2006 е в съответствие с целите на уредбата, от която посоченият член 44 е част.

- 62 Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 46 от своето заключение, за постигането на целта, за която е получена помощта, т.е. съгласно член 36, буква а), подточка v) и член 40 от Регламент № 1698/2005 — насърчаването на хуманното отношение към животните, е от съществено значение многогодишният ангажимент да продължи да се изпълнява до края на своя срок.
- 63 Впрочем Съдът вече е подчертал значението на изпълнението на многогодишните ангажименти до края на техния срок, като посочва, че условията за предоставяне на помощ трябва да се спазват през целия период на поемане на ангажимент. Той приема по-специално, че ако едно от тези условия, като например подаването на ежегодно искане за плащане, не е изпълнено дори веднъж, помощта не може да бъде отпусната, като принципът на пропорционалност не е пречка от бенефициера да се изисква възстановяване в пълен размер (вж. в този смисъл решения от 24 май 2012 г., *Hehenberger*, C-188/11, EU:C:2012:312, т. 35—37, от 7 февруари 2013 г., *Pusts*, C-454/11, EU:C:2013:64, т. 35—37, и от 26 май 2016 г., *Ezernieki*, C-273/15, EU:C:2016:364, т. 41—46).
- 64 Освен това целта за ефективна защита на финансовите интереси на Европейския съюз, която държавите членки трябва да осигурят, както следва от член 74, параграф 1 от Регламент № 1698/2005, подкрепя тълкуването на член 44 от Регламент № 1974/2006, което следва от точки 57 и 58 от настоящото решение. Всъщност би било лесно да се заобиколи принципът на възстановяване, установен в член 44, параграф 1 от последния регламент, ако първият бенефициер на помощ прехвърли своя ангажимент на друг бенефициер и ако последният непосредствено се откаже от многогодишния ангажимент, преди да е изтекъл неговият срок, без финансови последици за нито един от тях.
- 65 Накрая, що се отнася до принципа на пропорционалност, следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда този принцип изисква актовете на институциите на Съюза да бъдат годни да осъществят легитимните цели, преследвани от съответната правна уредба, и да не надхвърлят границите на необходимото за осъществяването на тези цели, като се има предвид, че когато съществува избор между няколко подходящи мерки, трябва да се прибегне до мярката, която създава най-малко ограничения, а породените от нея неудобства не трябва да са несъразмерни с тези цели (решение от 16 февруари 2022 г., *Полша/Парламент и Съвет*, C-157/21, EU:C:2022:98, т. 353 и цитираната съдебна практика). В случая следва да се отбележи, че когато стопанството на бенефициер на помощ бъде прехвърлено на друго лице, което не поема многогодишния ангажимент за оставащия срок, не само е възможно държавите членки да решат по силата на член 44, параграфи 2 и 3 от Регламент № 1974/2006 да не изискват възстановяването, предвидено в член 44, параграф 1 от този регламент, но и задължението за възстановяване, произтичащо от последната разпоредба, е подходящо и необходимо за постигането на целта за насърчаване на хуманното отношение към животните, за която е предоставена помощта. Всъщност целта на това задължение за възстановяване е да се гарантира, че бенефициерът ще направи всичко възможно, за да изпълни докрай многогодишния ангажимент, което също допринася за ефективната защита на финансовите интереси на Съюза.
- 66 Посоченото задължение за възстановяване не надхвърля и необходимото за постигането на преследваните с него цели, изложени в предходната точка. В това отношение най-напред следва да се отбележи, както прави генералният адвокат в точка 51 от заключението си, че текстът и логиката на член 44, параграф 1 от посочения регламент са достатъчно ясни и безусловни, за да предоставят на приобретателя на стопанството възможност да разбере,

че ако реши да поеме и многогодишния ангажимент на прехвърлителя, може да бъде задължен изцяло да възстанови изплатената помощ, включително изплатената на предишните бенефициери.

- 67 На следващо място, член 8, параграф 4 от Регламент за изпълнение № 809/2014, който също е посочен в обжалваните в случая решения на АРІА, изрично предвижда, че след като приобретателят на стопанството информира компетентния орган и изиска плащане на помощта и/или подпомагането, всички права и задължения на прехвърлителя, произтичащи от правното отношение между прехвърлителя и компетентния орган, породено от заявлението за помощ, заявлението за подпомагане или искането за плащане, се прехвърлят на приобретателя.
- 68 Тъй като по този начин разполага с възможността да избере дали да поеме многогодишния ангажимент и задълженията на прехвърлителя едновременно със стопанството, приобретателят му е свободен да претегли предимствата и недостатъците на този ангажимент, сред които е евентуалната необходимост да се възстанови цялата помощ, включително получените от предишните бенефициери суми. Освен това той има възможност предварително да се договори с прехвърлителя относно отговорността, която всеки евентуално може да носи, в случай че компетентният национален орган поиска от него в качеството му на последен бенефициер да възстанови цялата помощ, ако не може да изпълни докрай този ангажимент поради окончателно преустановяване на селскостопанската си дейност.
- 69 Следва да се добави, че последният бенефициер се възползва от вече направените инвестиции благодарение на помощта, предоставена за хуманно отношение към животните, която е планирана за първоначално определения многогодишен период.
- 70 От това следва, че наложеното на последния бенефициер на помощ, който е принуден да преустанови окончателно селскостопанската си дейност, задължение за възстановяване на цялата помощ в съответствие с член 44, параграф 1 от Регламент № 1974/2006 вследствие на прехвърляне на стопанството е пропорционално както на целта за насърчаване на хуманното отношение към животните, така и на целта да се гарантира ефективна защита на финансовите интереси на Съюза.
- 71 По изложените съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 44, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006 във връзка с принципа на пропорционалност трябва да се тълкува в смисъл, че когато през срока на изпълнение на ангажимент, поет като условие за предоставяне на помощ, стопанството на бенефициер бъде прехвърлено на друго лице, което доброволно поема този ангажимент и което впоследствие окончателно преустанови селскостопанската си дейност, този последен бенефициер на помощта е длъжен да възстанови получената на основание на целия посочен ангажимент помощ, включително сумите, получени от предишните бенефициери на помощта, освен ако съответната държава членка е решила да не изисква възстановяването, в контекста на изключението, предвидено в посочения член 44, параграф 2, буква а), и ако са изпълнени условията за това изключение.

По третия въпрос

- 72 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи при какви обстоятелства може да се приеме, че е изпълнено посоченото в член 44, параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006 условие да „е практически невъзможно [правоприемник] да поеме да изпълнява ангажимента“.
- 73 Както следва обаче от точка 60 от настоящото решение, при липсата на национални норми, отговарящи на посочените в точка 59 от това решение условия, бенефициерът на помощ като Groenland Poultry не може да се позовава на тази разпоредба пред националните юрисдикции.
- 74 Следователно предвид отговора на втория въпрос не е необходимо да се отговаря на третия въпрос.

По съдебните разноски

- 75 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

- 1) Член 47, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1974/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за определянето на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), изменен с Регламент за изпълнение (ЕС) № 679/2011 на Комисията от 14 юли 2011 г.,

трябва да се тълкува в смисъл, че

загубата на правото да се ползват наетите активи, поради прекратяването на договора за наем на тези активи вследствие на обявяването в несъстоятелност на наемодателя, спрямо който е било образувано производство за установяване на неплатежоспособност при сключването на този договор, не представлява „непреодолима сила или извънредни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба.

- 2) Член 44, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Регламент № 1974/2006, изменен с Регламент за изпълнение № 679/2011, във връзка с принципа на пропорционалност

трябва да се тълкува в смисъл, че

когато през срока на изпълнение на ангажимент, поет като условие за предоставяне на помощ, стопанството на бенефициер бъде прехвърлено на друго лице, което доброволно поема този ангажимент и което впоследствие

окончателно преустанови селскостопанската си дейност, този последен бенефициер на помощта е длъжен да възстанови получената на основание на целия ангажимент помощ, включително сумите, получени от предишните бенефициери на помощта, освен ако съответната държава членка е решила да не изисква възстановяването, в контекста на изключението, предвидено в посочения член 44, параграф 2, буква а), и ако са изпълнени условията за това изключение.

Подписи